

موزه ملی باردو

موزه ملی باردو (موزه باردو) یک موزه و یک مؤسسه فرهنگی و گردشگری در تونس است که تحت نظارت وزارت امور فرهنگی این کشور قرار دارد و این وزارتخانه در مدیریت آن از همکاری کانون ملی میراث و آژانس احیای میراث و توسعه فرهنگی بهره می‌برد. از نظر برخورداری از هنر موزائیکی رومی، بعد از موزه زیوگما در ترکیه، دومین موزه جهان به شمار می‌رود و در بردارنده هزاران لوح موزائیکی رومی است که تاریخ آن به قرن دوم پیش از میلاد تا قرن ششم پس از میلاد باز می‌گردد. این موزه در بردارنده سالن‌ها و غرفه‌های بسیاری است که مهمترین آنها عبارتند از: سالن کارتاژ رومی، سالن ویرجیل، سالن دقت، سالن مهديه، سالن موزائیک مسیحی، سالن سوسه و موزه عربی.

این موزه در حومه تونس پایتخت قرار دارد و در کنار پارلمان این کشور واقع شده است. ساختمان موزه باردو که در واقع یک قصر قدیمی است، در قرن ۱۵ میلادی بر بلندای دامنه‌ای بنا شده است که ۴ کیلومتر با این شهر فاصله دارد و نامگذاری آن، به کلمه اسپانیولی "برادو" باز می‌گردد که به معنی باغ یا کشتزار است. سه طبقه این موزه، در بردارنده جریان‌های معماری و هنری و فناوری‌های مختلف مغربی، ترکی، ایتالیایی، آندلسی به علاوه تونسی است که همگونی بالای این جریان‌ها با یکدیگر، نگاه ناظر را به خود خیره می‌کند و به شکلی می‌توان آن را خلاصه هنر معماری در سرزمین تونس در دو قرن ۱۸ و ۱۹ میلادی دانست، چرا که این قصر، خود نشان دهنده سطح تجمل و رفاهی است که معماری تونس در دوره بای‌ها شاهد بود و این رفاه زدگی با افزوده‌هایی که با تأثیرات آندلسی، آسیایی و اروپایی در هم آمیخت، تقویت شد.

موزه باردو در اصل، قصر خاندان حسینیان بود که نام قصر کوچک را به خود گرفته بود و سپس به موزه‌ای تبدیل شد که منسوب به احمد بای بود که در فاصله سال‌های ۱۸۸۲ الی ۱۹۰۲ بر تونس حکومت می‌کرد و لذا نام موزه علوی به خود گرفت. پس از آنکه تونس از فرانسه به استقلال رسید، یک بار دیگر تغییر نام داد و نام "موزه ملی باردو" بر آن

نهاده شد. دوره ترمیم و آماده سازی آن به عنوان یک موزه، شش سال به طول انجامید و در این مدت، کار جمع آوری آثار هنری و باستانی مربوط به دوره‌های مختلف تاریخی کشور و انتقال آن به مکان موزه انجام شد. البته این آثار پیش از انتقال به موزه در مکان‌هایی که در شهر تونس در نزدیکی مقر حکومت (دار البای) پیش‌بینی شده بود، به نمایش گذاشته شد. موزه باردو که به سبک معماری تونس و آندلسی بنا شد، بزرگترین موزه در تونس و از جمله معروفترین موزه‌های جهان است که سازمان تربیت و فرهنگ و علوم ملل متحد (یونسکو) آن را به دلیل برخورداری از گنج‌های باستانی، به ویژه مجسمه‌ها و لوح‌های موزائیکی که تعداد آنها از ۴ هزار فراتر است و بیشتر آنها نشان دهنده توالی تمدن‌ها در تونس است، در لیست میراث جهانی ثبت کرد.

موزه ملی باردو در روز ۷ می ۱۸۸۸ میلادی افتتاح شد و مساحت آن به حدود ۲۰ هزار متر مربع می‌رسد. این موزه یک ویتترین سیاسی مهم برای گردشگران خارجی به شمار می‌آید به طوری که سالانه هزاران گردشگر (۶۰۰ هزار گردشگر که گاهی به یک میلیون نفر می‌رسد) از آن بازدید می‌کنند، امری که نشان دهنده اهمیت تاریخی و تمدنی‌ای است که این موزه به برکت مجموعه موزائیک‌هایی که در اختیار دارد که غنی‌ترین و متنوع‌ترین و سرگرم‌کننده‌ترین مجموعه در جهان به شمار می‌آید، به دست آورده است. شاید مهمترین امری که در لوح‌های ویرجیل شاعر وجود دارد، حضور پررنگ الهه‌های هنر و موزائیک است که در یکی از آنها، دیونیسوس به ایکاروس جام شراب هدیه می‌کند یا در لوح دیگری، پیروزی "نپتون" مورد ستایش قرار گرفته است.

در طول سال‌های اخیر، یک بخش جدید با موضوع طراحی معماری معاصر در قسمت پشت اثر باستانی موجود که همان نیز مورد بازسازی قرار گرفت، راه اندازی شد. در ابتدای این بخش جدید، یک سالن استقبال بزرگ قرار دارد که بازدید کننده را به اجزای مختلف و خدماتی که موزه ارائه می‌کند، رهنمون می‌شود، به ویژه اینکه این موزه از طریق در هم آمیختن سطوح شیشه‌ای در مساحتی گسترده، از نورپردازی جدید و برجسته‌ای نیز بهره می‌برد. گفتنی است ۶ بخش جدید از آثاری که به دوره‌های مختلف تاریخی تعلق دارد، به این موزه اضافه شده است. این بخش‌ها عبارتند از: دوره ما قبل تاریخ، تمدن فینیقی غربی، جهان نومییدی، تمدن رومی در دوره متأخر، تمدن اسلامی به علاوه مجموعه برجسته مهدیه که در اعماق دریا مورد اکتشاف قرار گرفت، آثاری که موانع را از زمانی به زمان دیگر در می‌نوردد و بازدید کننده موزه ملی باردو می‌تواند به واسطه آن، از بخش‌های مهمی از تمدن‌های مختلف که به صورت متوالی در سرزمین تونس بر سر کار آمدند، اعم از دوره‌های ما قبل تاریخ، دوره بربریت لوبی‌ها، فینیقی‌های غربی، روم باستان، روم شرقی، دوره وندالی‌های مسیحی و دوره عربی اسلامی اطلاع پیدا کند. این موزه همچنین در بردارنده برخی از اکتشافات باستانی و تاریخی نادر دارای شهرت جهانی است و به همین دلیل نام "موزه تلاقی تمدن‌های انسانی" نیز بر آن گذاشته شده است.

این موزه نزدیک به ۸ هزار قطعه باستانی و هنری را در خود جای داده است که از حفاریات انجام شده در دو قرن ۱۹ و ۲۰ در تونس به دست آمده است و ضمن جمع آوری آنان در برخی از بخش‌های موزه، در حدود ۵۰ سالن و رواق توزیع شده است تا بتواند تصویری از مراحل مختلفی که دست دهد که این کشور پشت سر گذاشته است و شهادتی بر هویت

فرهنگی آن باشد. موزه باردو همچنین توالی تمدن‌ها و ادیان آسمانی را در طول زمان، برای بازدیدکننده آشکار می‌سازد، ضمن اینکه مجسمه‌های مربوط به روم باستان و آثار حکاکی شده و جواهرات و نسخه‌های خطی آن، بازدیدکنندگان را به عمق گذشته می‌برد و علاوه بر آن، برخی ظروف سفالین، شیشه‌ای، سرامیک و پول‌های قدیمی را در خود جای داده است که به دوره اگلییان و فاطمیان باز می‌گردد و آثار دیگری نیز به دوره حفصیان تا پایان حکومت حسینیان مربوط می‌شود. علاوه بر این موارد، از جمله ویژگی‌های برجسته این موزه، وجود برخی تکه‌های موزائیکی است که علاوه بر آنچه ذکر کردیم، صحنه‌هایی از زندگی روزانه قدیمی را روایت می‌کند. به ویژه اینکه این موزه، در بردارنده بزرگترین مجموعه موزائیکی در جهان است و زیبایی این لوح‌های موزائیکی که از قرن اول پیش از میلاد آغاز می‌شود و با عبور از کارتاژ فینیقی غربی و رومی به کارتاژ روم شرقی می‌رسد، صحنه‌هایی از زندگی تپنده روزانه مانند صید حیوانات و نخ‌ریسی و ... را به نمایش در می‌آورد و الواح موجود در آن با موزائیک‌های کوچکی که دارند، شکوه منازل، چشمه‌ها، باغ‌های زیبا و کشتزارها را ترسیم می‌کند. به عنوان مثال، از لوح موزائیکی رومی یاد می‌کنیم که مساحت آن به ۱۳۰ متر مربع و وزن آن به ۴ تن می‌رسد و نشان دهنده تصویر الهه رومی دریاها به نام "نبتون" است که نیزه‌ای سه شاخه به دست دارد. این لوح، یک لوح بسیار بزرگ در اوج نوآوری است که در قرن ۱۹، در شهر سوسه (حضر موت سابق) کشف شد و به شکل عمودی بر دیوار سالن استقبال موزه به نمایش گذاشته شده است. لوح‌های موزائیکی شاهد تصاویر و صحنه‌هایی هستند که ایدئولوژی و تفکر در آن زمان را نشان می‌دهند و علاوه بر آن، سبک زندگی در آن دوره تاریخی را به نمایش می‌گذارند. این لوح‌ها که بهترین وسیله برای معرفی چارچوب تاریخی و اجتماعی‌ای به شمار می‌روند که تونس در دوره روم یعنی از زمان سقوط امپراتوری کارتاژ تا ورود عرب‌ها به این سرزمین در قرن هفتم میلادی، در آن می‌زیست، مساحتی نزدیک به ۵ هزار متر مربع را در این موزه به خود اختصاص داده‌اند و تعداد آنها به هزاران لوح می‌رسد.

باید اشاره کرد که مسئولیت حفظ مجموعه‌های هنری که ارزش‌هایی تا سطح منافع عمومی دارند، در چارچوب یک مأموریت بسیار مهم مانند ارائه خدمات عمومی یا حداقل بخش دولتی، به موزه ملی باردو واگذار شده است. والاترین هدف این موزه، اطلاع‌رسانی به دایره گسترده‌ای از مخاطبان و محقق ساختن عدالت در حق همگان در برخورداری از خدمات تربیتی و فرهنگی است. مقامات نظارتی دولتی تلاش کردند تا این فضای تاریخی را به یک قطب مهم برای توسعه فرهنگ دارای کیفیت جهانی تبدیل کنند. امروز و بعد از افزایش فضاها، این موزه و بازتوزیع گروه‌های فنی خود برای ارائه آثار به روشی علمی که از رونق و بعد تربیتی بیشتری برخوردار باشد، این موزه می‌تواند هر یک از بازدیدکننده‌ها با هر سطح فرهنگی و در هر گروه سنی را قادر سازد تا از آثار مختلف نمایش داده شده بهره‌مند شده و به بهترین وجه ممکن آن را فهم کند، امری که امکان درک ارزش آن و بالیدن به وابستگی خود به آن را برای مخاطب فراهم می‌آورد. اینجاست که اهمیت فعالیت‌های تربیتی و کارگاه‌هایی که در برنامه‌های جدید موزه باردو ادغام شدند که خود، تحقق برخی از اهداف به شمار می‌آید، روشن می‌شود. در اینجا به نمونه‌هایی از آن اشاره می‌کنیم:

- تضمین فعالیت همیشگی برای تأمین اطلاعات درست و کامل درباره تاریخ کشور و غنای آن به منظور تثبیت ارتباط و ایجاد ارتباط مستقیم با این فرهنگ از طریق نمایش‌های دائمی و موقتی.

■ ایجاد یک موقعیت مرجع و رسمی برای پذیرش دیدارهای فرهنگی و فنی و همچنین ایجاد امکان آزمون فعالیت اجرایی در چارچوب کارگاه‌های موزه.

■ برانگیختن جوانان و تشویق آنان به توجه به میراث کشور و سرمایه‌های آن از طریق تثبیت سنت‌هایی برای ایجاد رویکردهای تحلیلی راجع به موادی که به نمایش درآمده‌اند و ایجاد آمادگی برای انجام فعالیت‌های مختلف از جمله نشست‌ها، بحث‌های عمومی و دیدارها با تیم فنی و هنری که به فراخوان‌های مداوم برای بازدید از موزه کمک می‌کند.